

INTEGRATSIYALASHGAN INNOVATSION TA'LIM ORQALI BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARINI FAOLLASHTIRISH

**Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Pedagogika fakulteti boshlang'ich ta'lim yo'nalishi
9BT–22 guruh talabalari**

**Xurramova Shaxrizoda Rustam qizi
xurramovashaxrizoda69@gmail.com**

**Saidova Ozoda Yo'ldosh qizi
denovsamsung90@gmail.com**

Annotasiya: ushbu maqolada integratsiyalashgan innovatsion ta'limning boshlang'ich sinfi o'quvchilarini faollashtirishdagi nazariy-metodik asoslari keng yoritilgan. Fanlararo integratsiya, innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya vositalari orqali o'quvchilarning bilish faolligi, mustaqil fikrlashi, ijodiy qobiliyatlari hamda kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, integratsiyalashgan darslarni tashkil etishning samarali shakllari, o'qituvchining roli va ta'lim jarayonidagi tarbiyaviy jihatlar batafsil ochib berilgan.

Kalit so'zlar: integratsiyalashgan ta'lim, innovatsiya, boshlang'ich ta'lim, o'quvchi faolligi, fanlararo bog'liqlik, pedagogik texnologiyalar, kompetensiya.

Abstract : This article provides a comprehensive analysis of the theoretical and methodological foundations of integrated innovative education in enhancing the learning activity of primary school students. The study examines the development of learners' cognitive engagement, independent thinking, creative abilities, and communicative competencies through interdisciplinary integration, innovative pedagogical technologies, interactive methods, and information and communication tools. In addition, effective forms of organizing integrated lessons, the role of the teacher, and the educational and developmental aspects of the teaching process are discussed in detail.

Keywords: Integrated education, innovation, primary education, student engagement, interdisciplinary connection, pedagogical technologies, competence.

Аннотация: В данной статье подробно раскрываются теоретико-методические основы интегрированного инновационного обучения в активизации учебной деятельности учащихся начальных классов. Анализируются вопросы развития познавательной активности, самостоятельного мышления, творческих

способностей и коммуникативных компетенций обучающихся на основе междисциплинарной интеграции, инновационных педагогических технологий, интерактивных методов и средств информационно-коммуникационных технологий. Также подробно освещаются эффективные формы организации интегрированных уроков, роль учителя и воспитательные аспекты образовательного процесса.

Ключевые слова: Интегрированное обучение, инновация, начальное образование, учебная активность, междисциплинарная связь, педагогические технологии, компетенция.

Bugungi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida ta'lim tizimi oldiga yangi, murakkab va mas'uliyatli vazifalar qo'yilmoqda. Zamonaviy jamiyatda shaxsdan faqatgina bilimli bo'lish emas, balki mustaqil fikrlay oladigan, ijodkor, tashabbuskor, muammolarni tahlil qila oladigan va ularni samarali hal etish qobiliyatiga ega bo'lish talab etiladi. Ushbu sifatlarning poydevori esa, avvalo, boshlang'ich ta'lim bosqichida shakllantiriladi.

Boshlang'ich sinf — bu o'quvchi shaxsining intellektual, ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan davr hisoblanadi. Aynan shu bosqichda o'quvchilarda o'qishga bo'lgan munosabat, bilishga qiziqish, faollik, mustaqillik va ijodiy fikrlash ko'nikmalari shakllana boshlaydi. Shu sababli boshlang'ich ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, uni zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida olib borish muhim ahamiyat kasb etadi.

An'anaviy ta'lim tizimida fanlar ko'pincha alohida-alohida o'qitilib, bilimlar parchalanib ketgan holatda o'zlashtiriladi. Bu esa o'quvchilarda borliqni yaxlit idrok etish, bilimlarni real hayot bilan bog'lash imkoniyatlarini cheklaydi. Shu bois bugungi kunda ta'lim jarayoniga integratsiyalashgan innovatsion yondashuvni joriy etish dolzarb masalaga aylanmoqda. Integratsiyalashgan innovatsion ta'lim o'quvchilarni faollashtirish, ularning bilish jarayonidagi ishtirokini kuchaytirish, mustaqil va ijodiy faoliyatga yo'naltirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Ushbu maqolada aynan shu masalalar chuqur ilmiy-nazariy va metodik jihatdan tahlil qilinadi.

Integratsiyalashgan innovatsion ta'lim tushunchasi pedagogika fanida nisbatan yangi yo'nalishlardan biri bo'lib, u ta'lim jarayonini yaxlit, tizimli va samarali tashkil etishga qaratilgan. "Integratsiya" atamasi lotincha integratio — "birlashtirish", "yaxlitlash" ma'nolarini anglatadi. Ta'lim jarayonida integratsiya fanlar, bilimlar, metodlar va faoliyat turlarining o'zaro uyg'unlashuvi asosida tashkil etilgan ta'limni bildiradi. Boshlang'ich ta'limda integratsiyalashgan yondashuv o'quvchilarning yosh va

psixologik xususiyatlariga to'liq mos keladi. Chunki kichik maktab yoshidagi bolalar atrof-muhitni alohida bo'laklarga ajratib emas, balki yaxlit holda qabul qiladilar. Shuning uchun ham fanlarni o'zaro bog'liq holda o'qitish o'quvchilarning tabiiy bilish ehtiyojlariga mos keladi. Innovatsion ta'lim esa yangi pedagogik g'oyalar, metodlar va texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonini anglatadi. Innovatsion ta'limning asosiy maqsadi — o'quvchini ta'lim jarayonining passiv ishtirokchisidan faol subyektga aylantirishdir. Bu jarayonda o'qituvchi bilim beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi, maslahatchi va hamkor sifatida maydonga chiqadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining faolligi ularning yoshga xos psixologik va fiziologik rivojlanish darajasi bilan bevosita bog'liqdir. Kichik maktab yoshidagi bolalarda bilishga bo'lgan tabiiy qiziqish kuchli bo'lib, ular yangi ma'lumotlarni tez qabul qilishga moyil bo'ladilar. Shu bilan birga, ularning diqqati barqaror emasligi, tez charchashi va emotsional ta'sirchanligi ta'lim jarayonini tashkil etishda alohida yondashuvni talab qiladi.

Psixologlar ta'kidlashicha, boshlang'ich sinf o'quvchisining faolligi quyidagi asosiy komponentlar orqali namoyon bo'ladi: bilish faolligi, emotsional faollik, ijtimoiy faollik va ijodiy faollik. Bilish faolligi o'quvchining bilimga bo'lgan ehtiyoji, savol berishga intilishi va muammoli vaziyatlarni hal etishga bo'lgan qiziqishida ko'zga tashlanadi. Emotsional faollik esa o'quvchining dars jarayoniga bo'lgan munosabati, quvonch, hayrat va qiziqish hissi bilan ifodalanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari ko'proq amaliy faoliyat orqali bilimlarni o'zlashtiradilar. Shu sababli integratsiyalashgan innovatsion ta'limda o'yin texnologiyalari, amaliy mashg'ulotlar, loyihaviy ishlar va ijodiy topshiriqlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Bu usullar o'quvchilarning nafaqat bilim olish faolligini, balki mustaqil fikrlash va o'z fikrini erkin ifodalash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Pedagogik nuqtai nazardan qaralganda, o'quvchi faolligi ta'lim jarayonining samaradorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Agar o'quvchi darsda faol bo'lsa, u o'zlashtirayotgan bilimlarni chuqurroq anglaydi va ularni uzoq muddat eslab qoladi. Shu bois integratsiyalashgan innovatsion ta'lim o'quvchilarning faolligini oshirishga yo'naltirilgan pedagogik muhitni yaratishga xizmat qiladi. Fanlararo integratsiya boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning faolligini oshirishning eng samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Fanlarni alohida emas, balki o'zaro bog'liq holda o'qitish orqali o'quvchilar bilimlarni yaxlit holda idrok etadilar va ularni real hayotiy vaziyatlar bilan bog'lash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Masalan, ona tili va o'qish fanlarini atrof-muhit bilan integratsiyalash orqali o'quvchilar nafaqat matnni o'qish va tushunish, balki tabiat hodisalari, ijtimoiy

munosabatlar va axloqiy qadriyatlar haqida ham bilimga ega bo'ladilar. Bu esa o'quvchilarning fikrlash doirasini kengaytiradi va ularni faol muloqotga chorlaydi.

Matematika fanini tasviriy san'at yoki texnologiya bilan integratsiyalash orqali esa o'quvchilar amaliy faoliyatga jalb etiladi. Masalan, geometrik shakllarni chizish, modellar yasash, o'lchash ishlarini bajarish orqali o'quvchilarning amaliy ko'nikmalari va ijodiy faolligi rivojlanadi. Bunday integratsiya o'quvchilarni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Fanlararo integratsiyaning yana bir muhim jihati shundaki, u o'quvchilarning nutqiy faolligini oshiradi. Integratsiyalashgan darslarda o'quvchilar o'z fikrlarini bayon qilishga, savol-javoblarda faol ishtirok etishga va guruhda ishlashga undaladi. Natijada o'quvchilarda muloqot madaniyati va jamoada ishlash ko'nikmalari shakllanadi.

Tarbiya va ta'limning uzviyligi integratsiyalashgan innovatsion ta'limning muhim jihatlaridan biridir. Dars jarayonida o'quvchilar nafaqat bilim oladilar, balki axloqiy me'yorlar, madaniy qadriyatlar va estetik didni ham o'zlashtiradilar. Natijada, integratsiyalashgan ta'lim o'quvchilarning shaxs sifatida kamol topishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, integratsiyalashgan innovatsion ta'lim boshlang'ich sinf o'quvchilarini faollashtirishning samarali pedagogik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Fanlararo integratsiya, innovatsion pedagogik texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalari asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning bilish faolligini oshiradi, ularning mustaqil va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Boshlang'ich ta'limda integratsiyalashgan yondashuvni qo'llash orqali o'quvchilarning bilimlari tizimli va ongli ravishda shakllanadi, ular bilimlarni hayotiy vaziyatlarda qo'llashga o'rganadilar. O'qituvchining kasbiy kompetensiyasi va pedagogik mahorati esa ushbu jarayonning muvaffaqiyatli amalga oshirilishida muhim rol o'ynaydi. Demak, integratsiyalashgan innovatsion ta'limni keng joriy etish boshlang'ich ta'lim sifatini oshirish, o'quvchi faolligini kuchaytirish va raqobatbardosh shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdullayeva M. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent, 2022.
2. Karimova G. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2021.
3. Saidova N. Fanlararo integratsiya asoslari. – Samarqand, 2023.
4. Yuldashev J. Zamonaviy ta'lim nazariyasi. – Toshkent, 2020.
5. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.